

Одеса-2017

ЗМІСТ

Вступ.....	2
1. Проблематика становлення української культури.....	4
1.1. Соціально-історичні умови формування української культури.....	4
1.2. Проблеми сучасної української культури.....	13
2. Етнічна основа художньої культури України.....	16
2.1. Неофольклорна хвиля в сучасній Україні.....	16
2.2. Етнічні елементи у різних напрямках сучасної художньої культури..	18
3. Перспективи та пропозиції	33
Висновки.....	40
Список використаних джерел.....	46
Додатки	

ВСТУП

Тема дослідження: «Сучасна художня культура України та її етнічні витоки»

Актуальність теми: Сучасний стан розвитку нашої культури примітний зростанням етнічної свідомості народу, посиленням інтересу до вітчизняної давнини, усвідомленням необхідності збереження традиційного народного мистецтва. Важливим сьогодні є засвоєння цілісності та різноманітності культурного досвіду й надбання народу.

Розробка проблеми: Українська культура неординарна. Вона формувалася на стику європейської та азійської культур. Також помітні впливи античної культури, зокрема, відчувається її грецький дух. Вона була наповнена алювіями духовного світу киммерійців, скіфів, сарматів, печенігів, татар та інших народів, які, як водяні потоки, залишали тут свої культурні здобутки, що нашаровувались один на одному, органічно змішувалися. Але на стику часу останніми століттями вже досить сформована культура почала швидко розчинятися, розподілена між різними імперіями. На фоні насадження соцреалізму останнім століттям як єдиної культурної дійсності; зіграли і свою роль глобальні потрясіння останнього століття: дві руйнівні війни, революції на фоні визвольних змагань, голод та терор. Всі ці події пройшли у досить короткий проміжок часу забравши з собою мільйони носіїв етнічної культури. Останні десятиліття характеризується виникненням масового суспільства. З появою інтернету у всьому світі утворилася єдина система ідей, образів, розваг. У всьому світі проходить процес глобалізації. Як реакція на глобалізаційні процеси сьогодні стрімко зростає відчуття власної унікальності й самотності у народів та регіонів. Захист місцевих національних традицій та рис є глобальним феноменом сучасності. У вирі цих подій українська культура продовжує потерпати від стереотипів створених штучно та культивованих самими українцями

Об'єкт дослідження: елементи сучасної художньої культури України

Предмет дослідження: етнічні витоки в сучасній культурі України, аналіз явища симбіозу сучасної глобальної культури та української етнічної культури, дослідження сприйняття цього явища.

Ціль: знайти присутність етнічних витоків у різних проявах сучасної художньої культури, спростувати стереотип архаїчності української культури, розглянути на конкретних прикладах.

Задачі:

- розглянути соціально-історичні умови формування української художньої культури;
- дослідити проблеми сучасної української художньої культури;
- знайти етнічні елементи у різних напрямках сучасної художньої культури;
- спростувати стереотип архаїчності української культури та привести вдалі приклади симбіозу сучасної культури з етнічною.

Структура: робота складається з вступу, трьох глав, висновків, списку використаних джерел та додатків з ілюстраціями.

ВИСНОВКИ

Українська культура є доволі своєрідною. Вона наповнена алювіями духовного світу різних народів, що проходили через ці землі.

У вітчизняній традиції народна культура відіграла виключну функцію. Розвиток української культури проходив у достатньо важких історичних умовах. Суспільство розвивалося без повноцінної національної культурної еліти. Імперські й тоталітарні режими підтримували поширення комплексу культурної неповноцінності українського народу. А потрясіння XIX та XX ст. забрали із собою мільйонів носіїв етнічної культури. Ці чинники викликали насильницьку перерваність у спадкоємності звичаїв.

Новітній період в українській культурі пов'язаний зі здобуттям у 1991 суверенітету. У перші роки українського відродження почалася робота з перебудови zdeформованої культури. Якщо в не дуже давньому минулому переважували критерії, пов'язані з ідеологічною цінністю культури, то нині все більше визначалися і виходили на головний план критерії художності, естетичної довершеності, авангардності, народності. Головною тенденцією розвитку культури стало засвоєння чималої національно-культурної спадщини, що є основою будівництва сучасної української культури.

У зв'язку з підвищеною конкурентністю західної і російської культури та з низьким показником освоєння і продукування української культури в суспільстві починає усвідомлюватись необхідність протекціонізму стосовно неї з наданням їй певних пільг і переваг.

Актуальні проблеми розвитку культури включають:

- низький рівень культури та духовності суспільства;
- низький рівень державного фінансування;
- занепад вітчизняного кінематографу, книгодрукування, мистецтва.
- охорона та популяризація історичних пам'яток;
- спекуляція питаннями мови, історії та релігії.

XXI століття характерне стрімким розвитком всіх напрямків людської діяльності й виникненням масового суспільства. З переходом

постіндустріальної епохи істотно поширився вплив інформаційних технологій. Зараз головним засобом в освоєнні набутків української культури є засоби масової комунікації.

Глобалізаційні процеси, що проходять зараз в усьому світі ведуть до того, що люди стають причетними до ряду культур. Як реакція на ці процеси зараз стрімко зростає відчуття власної унікальності у народів. Захист місцевих традицій є глобальним феноменом сьогодення.

Україна є однією з небагатьох країн Європи, де народна мистецька культура є не предметом спогадів чи музейного догляду, а реальністю життя мільйонів людей. Постають ознаки нової культурної дійсності, коли національна культура виступає одним із вирішальних чинників прогресу суспільства, формування національної ідентичності.

Початок XXI століття в Україні це нова фольклорна хвиля в літературі і композиторській музиці, національна і національно-історична тематика у живописі та кінематографі, сплеск зацікавленості до староруського живопису, фольклорні мотиви в популярній музиці - всі ці форми сучасного фольклоризму позначили грані одного і того самого процесу.

Зміст його полягає не тільки в пробудженні національної самосвідомості і у розшуках власного історичного коріння. Зараз фольклор притягує увагу митців не як символ національної ідеї, а як цікавий, оригінальний матеріал.

Помітним звичаєм розвитку української культури лишається її високий фольклоризм, відносно високорозвинених країн.

Базою стає не міський, а селянський фольклор. Митці естетизували фольклор - їм вдалося здолати вузькоетнографічний підхід, дати йому міжнародного резонансу і зробити надбанням Європи. Сьогодні фахівці називають неофольклоризм у числі найхарактерніших явищ художньої культури України кінця XX-початку XXI століття.

Так в основі робіт українських художників лежать фольклорні перекази, народні байки й оповідання. Характерна риса українського мистецтва – увага до природи, натурфілософського, духовності, космічного початку.

Для нинішнього українського мистецтва характерний взаємозв'язок з традиційною культурою.

Плідно працюють видатні митці молодшої генерації яких живлять народні витоки.

Чіткий портрет нашого життя простежується у творчості талановитих, всесвітньо відомих художників. Вони переконують в тому, що вітчизняний живопис здатний досягти натхненних творчих злетів без наслідування і самоповторення.

Атрибутом національної традиції є чуттєво-образне, духовно-релігійне, екзистенціальне усвідомлення людського існування на протигагу західній ментальності, в якій домінували нігелізм, імперативність мислення, тиранія абстракції.

Величезну роль у торуванні сучасних шляхів нинішнього національного образотворчого мистецтва зіграють недержавні творчі об'єднання митців, численні муніципальні та приватні галереї.

Мальовничий напрям українського мистецтва позначається і у стінописі. Традиції декоративного живопису сягають глибини століть. Великий розвиток монументального живопису багато завдячує малярській культурі на українських землях. Поряд зі стінописом, що його виконують професіонали, розвивився і народний – майстри розписують стіни житлових будов – зовні та всередині. Своєрідне мистецтво народного стінопису виступає оберегом національної самобутності.

У різних областях України сформувався особистий метод і форми таких розписів, серед яких найпопулярніший – петриківський. Це не тільки народне мистецтво, але й сучасний живопис, який розвивається та приймає нових рис.

Петриківські мотиви на сьогоднішній день використовуються у настінному розписі міської архітектури, а також використання петриківського розпису популярне у поліграфії.

Фольклорний сюжет особливо актуальний нині й в індустрії одягу. Сьогодні українська вишиванка існує та розвивається у трьох ключових напрямках: етнічне вбрання, модерні наслідування традиційних орнаментів та технік, а також дизайнерські винаходи, джерелом натхнення яких стала традиція.

Для українців властиві такі двоїсті риси, як індивідуалізм, творчий опір чужому та, водночас, вподобання художніми взірцями інших культур. Неохотне засвоєння чужих культурних форм яскраво зображено в п'єсі «За двома зайцями» М.Старицького, де описане негативне відношення до зарубіжної моди. Втім, за час перебування України в складі СРСР, нестача гарного одягу власного виготовлення призвела до захоплення зарубіжним, який вважався як більш престижний. Таким чином, на підсвідомому рівні виник культ імпорту.

Хоча питання ефективного синтезу традиційного з сучасним досі відкрите, мистецтво костюма сьогодні виходить на новітню фазу розвитку. Художники-модельєри надають вітчизняній моді національних атрибутів. Український етно одяг продовжує надихати не тільки вітчизняних модельєрів, а й всесвітньо відомих дизайнерів.

Хоч мода, як і мистецтво, не є національно визначеною, носіння традиційного одягу показує акцентуацію індивідом системи традиційних цінностей, вираження своєї приналежності до конкретного етносу.

Популярним предметом дослідження етнографів та фольклористів на сьогодні є й українська етнічна музика. Адже національний музичний фольклор є основою формування духовної культури, музичного смаку і творчих здібностей.

Для музики неофольклоризму своєрідним є досягнення глибинних основ фольклорного мислення, осучаснення численних елементів народної творчості з застосуванням технічних засобів музики ХХІ століття.

На сьогодні відомі два напрямки у новітній музиці, пов'язані із фольклором - автентичне виконання народних пісень, а також синтез фольк-музики з різними музичними стилями.

Так український неофольклоризм набув широкої популярності у західній Європі після виступу на Евробаченні 2017 року гурту ONUKA, що увірвалася в європейські чарти iTunes. Гурт ONUKA - це яскравий приклад того, що музичний фольклор продовжує існувати у сучасних варіантах музичного мистецтва. Музиканти поєднують українські мотиви і електронну музику. Також неабияк відомий на заході український етно-хаус гурт ДахаБраха.

Синтез мистецтв формує художні новоутворення, здатні цілісно репрезентувати всі види художньої праці на засаді інтегративного руху художнього образу. Взаємодія мистецтв формує в культурі таке нове явище, як етнофестивалі. Ініціатори фестивалів бажають пробудити зацікавленість до історичного та культурного спадку.

В масовому мистецтві продовжують жити національні традиції, оскільки масова культура часто опирається як на професійну культуру, так і на фольклорну традицію.

Отже, можна визнати, що неофольклоризм є одним з популярних напрямів розвитку сучасної української музики.

Беззаперечно, не все створене людством на протязі історії, зберегло свою актуальність. Сьогоднішнє культурне життя несе в собі і створене понад двохтисячолітнім розвитком людської думки і те, що дає розвиток науки, філософії, мистецтва у наш час.

У сучасній українській культурі є дещо спільне з культурами багатьох європейських країн: вона зараз перебуває в такому ж становищі, яке можна визначити як пошуки автентичності.

За теперішніх умов глобалізації та загроз нівеляції навіть сильні культури удаються до форм самозахисту. І дуже актуально, щоб цьому не шкодили

тенденції до “етнічної чистоти” культури. Хоча їх і можна вважати як вид самозахисту послабленого національного організму.

В становленні нинішньої свідомості, та формуванні сучасної художньої культури вагомим стає комунікативний чинник, сьогодні, як наслідок поширення «мережевої» ознаки інформаційного суспільства, виникає поняття «колективний інтелект».

Розвиток комунікаційних та інформаційних технологій спричинив новий сплеск інтеграції української національної культури в світовому просторі.

Ми стоїмо сьогодні перед необхідністю осмислення української художньої культури в усій повноті й різноманітності її компонентів. Універсальна, а не маргінальна культура — ось таким повинно бути наше кредо. Проте універсальність — не в абстракції, а у широкому масштабі національно оригінальних форм вираження, що збагачують різноманітність людства.

Перспективність розвитку української культури залежить від готовності її представників до культурної активності, яка в значній мірі залежить від стану їхнього менталітету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик Б.І. Культурологія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К. : КНИГА, 2004. — 408с.
2. Бокань В.А. Культурологія : Навч. посіб. для студ. вуз. Межрегион. акад. управл. персоналом. -К.: МАУП, 2000. -134 с.
3. Гончар Є.В. Взаємодія принципів повторності і варіантності як формотворчий чинник (до проблеми системних відносин в музичному формотворенні) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист. / Є. Гончар. - К., 1993. - 20 с.
4. Григорьева Г.В. Стилиевые направления в русской советской музыке 50-70-х годов: дисс. ... доктора искусствоведения/ Григорьева Г.В. . - М., 1989. - 206 с.
5. Дерев'янченко О.О. Неофольклоризм у музичному мистецтві: статистика та динаміка розвитку в першій половині ХХ століття: дис. ... канд. мист.: 17.00.03 / Дерев'янченко О.О.; Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського. - К., 2005.
6. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. /Б.І.Білик, Ю.А. Горбань, Я.С. Калакура та ін.; за ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. — К.: Знання-Прес,2004. — 358 с.
7. Історія української культури : підручник / В. О. Лозовой, Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець ; за ред. В. О. Лозового. - Х. : Право, 2013.-368 с.
8. Камінська Н.М., Нікуленко С.І. Костюм в Україні від епохи Київської Русі до ХХІ століття - Харків: Золоті сторінки, 2004 . — 208 с.
9. Культурологія, курс лекцій Навчальний посібник / К: КНЕУ, 2001.- 121 с.
- 10.Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича . — К.: Знання, 2007. — 567 с.

11. Культурологія : Навчальний посібник/ Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А.; М-во освіти і науки України, Нац. фармацевтичний унт. - Вид. 2-е, перероб. та доп.. -К.: Центр навчальної літератури, 2005. -390 с.
12. Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / Зязюн І., Семашко В. та ін.; Ред. М.М. Закович - К.: Знання, 2007.- 567 с.
13. Культурологія : Навчальний посібник / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. - К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 392 с.
14. Культурологія: теорія та історія культури : Навчальний посібник / За ред. І.І. Тюрменко, О.Д. Горбула - Київ: Центр навчальної літератури, 2004.- 368 с.
15. Матвієнко Л.В. Культурологія: навч. посібник / Київський національний торговельно - економічний унт. — К. : КНТЕУ, 2007. — 285с.
16. Мистецтво України 1991 - 2003: (Альбом) / Упор. Т.Придатко, З.Чегусова. - К.: Мистецтво, 2003. - С. 406.
17. Михайлов М. О классицистских тенденциях в музыке XIX - начала XX века / М. Михайлов // Этюды о стиле в музыке. - Л.: Музыка, 1990. - С. 117-147.
18. Ніколаєва Т. О. Український костюм. Надія на ренесанс - К.: Дніпро, 2005. – 320 с.
19. Огієнко І. І. Наука про рідномовні обов'язки – Київ: Ярославів Вал, 2014, 56 с.
20. Стельмахук Г.Г. Українські народні головні убори – Львів: Апріорі, 2013. – 274 с.
21. Стельмахук Г.Г. Український стрій – Львів: Апріорі, 2011. – 316.
22. Терещенко А. Сучасна українська музична культура. Історичний аспект. Критерії і судження / А.Терещенко// Матеріали до українського мистецтвознавства: зб. наук. праць. - К., 2003. - Вип. 3. - С. 106-111.
23. Українська культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності. [Електронний ресурс], Код доступу:

http://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/part3/338.htm

24. Шульгіна В.Д. Нариси з історії української музичної культури: джерелознавчий пошук / Валерія Дмитрівна Шульгіна. - К.: ДАКККіМ, 2007. - 260 с.
25. [Електронний ресурс] – Загальна характеристика української культури та її своєрідність. Режим доступу: goo.gl/hZY8e4
26. [Електронний ресурс] – Основні чинники збереження фольклорної традиції в умовах сучасного міста. Телеуця. В.В. - Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство - Літературне місто. Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=25095>
27. [Електронний ресурс] – Валерій Франчук. Книга відгуків. Режим доступу: <http://v-franchuk.com.ua/?id=5&text=10>
28. [Електронний ресурс] – Валерій Франчук. Книга відгуків. Режим дступу: <http://v-franchuk.com.ua/?id=5&text=15>
29. [Електронний ресурс] – Музей Івана Гончара. Національний центр народної культури. Режим дступу: <http://honchar.org.ua/p/narodne-malyarstvo-ukrajintsiv/>
30. [Електронний ресурс] – Блог Мирослава Мельника. Режим дступу: https://modoslav.blogspot.com/2012/08/blog-post_21.html
31. [Електронний ресурс] – Фольк-арт у сучасній українській музиці. Режим дступу: http://knowledge.allbest.ru/music/3c0a65635a2bd69b5d53b88421306c37_0.html

Додатки

Мал. 2.1 Марія Приймаченко «Гороховий звір»

Мал. 2.2 Марія Приймаченко «Павліни в квітах»

Мал. 2.3 М. Приймаченко «Сватає Іван Галю»
бджолами»

Мал. 2.4 М. Приймаченко «Соняшники з

Мал. 2.5 Катерина Білокур «Квіти над тином»

Мал. 2.6 Катерина Білокур «Дім в Богданівці»

Мал. 2.7 К. Білокур «Нітьорморт з колосками.»

Мал. 2.8 К. Білокур «Полюві квіти»

Мал. 2.9 Володимир Лемзяков «Чарівник»

Мал. 2.10 В. Лемзяков «Як заграють струни чарівнії»

Мал. 2.11 та 2.12 Володимир Подлевський та Світлана Мойсєєва

Мал. 2.13 Андрій Антонюк

Мал. 2.14 Андрій Антонюк «Дивовижний всесвіт»

Мал. 2.15 В. Франчук «Не рони, вербо,
сліз над водою»

Мал. 2.16 Валерій Франчук Триптих
«Гарячий попіл» ліва частина «Скорботня весна»

Мал 2.17 Валерій Франчук Триптих «Гарячий попіл»,
центральна частина «Докір»

Мал. 2.18 Валерій Франчук Триптих
«Гарячий попіл», права частина «Згасла свіча»

Мал. 2.19 Іван Марчук з серії «Квітуча планета»

Мал. 2.20 Іван Марчук

Мал. 2.21 Іван Марчук

Мал. 2.22 Іван Марчук

Мал. 2.23 Мурал в Києві. Наївний живопис

Мал. 2.24 «Портрет дівчини»

Мал. 2.25 Київ. Розпис будівлі

Мал. 2.26 Розпис житлової будівлі.

Мал. 2.27 Розпис стіни «Жарптиця»

Мал. 2.28 Розпис будівлі петриківкою

Мал. 2.29 Декор хати Рис.

Мал. 2.30 Фольклорна тема в індустрії моди

Мал. 2.31 Л.Пустовіт

Мал. 2.32 О. Караванська

Мал. 2.33 І. Каравай

Мал. 2.34 З. Ліхачова

Мал. 2.35 Е.Насиров

Мал. 2.36 Жан-Поль Готьє

Мал. 2.37 Дж. Гальяно

Мал. 2.38 С. Зайцев

Мал. 2.39 вітрина магазину Colette у Парижі

Мал. 2.40 Етногурт «Древо»

Мал. 2.41 Етногурт «Божичі»

Мал. 2.42 Етногурт «Володар»

Мал. 2.43 Етногурт «Буття»

Мал. 2.44 Гурт «ДахаБраха»

Мал. 2.45 Гурт «ОНУКА»